

prepisano s. p. p. p.

Reg. HT

Narodno blago

II. vezek

1868.

pesmi; vganke vrazje

I. Sveti Urban

(Iz goriske okolice).

Svet' Urban je ovčice pasel
 Si je žvižgal s^{se} lepši s^{se} lepši pel
 Svet' Urban je ovčice pustil
 Se je podal v ^{žeminaroški} golnarški stan.
 Pod tega kralja Benečana
 Je v črno zemljo pokopan.
 Na tem grobu rase travca
 Lepa travca zelena
 Če je' bla gvečer pokošena
 Je drugi dan s^{se} lepši b'la
 Tri ljudje so djali, vsi ljudje so rekli
 Tu notri svečenik leži } 2
 So ga gori odkopali
 Je bil frišen ino cel
 So ga gori odkopali
 Je bil frišen ino cel
 Se nič drug'ga niso prinjimi najšli
 Kož'no pismo pisano:
 Se nič drug'ga ni b'lo pisano
 Kat' tu notri ^{tristo let} ~~svečenik~~ leži } 2

II. Uganke.

1. Gaj vem za en hlesec ^{belih} ~~lovas~~
 v a sred je rudec ^q
 Ki zmeraj klepeče.
 — ~~moja roba je bolj in bolj~~ — ~~moja roba~~ —

2. Sto prstov pet glav steri pameti
 kaj je to?

— molit in 4 nosilci imajo 100 prstov
 5 glav in 4. pameti, motri je nima. —

3. Bez ^(streke) morje leti se sence ne stiri
 — glas groza —

4. Bona ^{moja} baba rudeca jajca vali
 kaj je to?

— Črn kotel na gojavici.

5. Jaz poznam norca, se ga
 bolj tolčeš bolj drži

— blisc —

6. Nikolpi ne je, pa zmiraj je sito

— sito —

7. Kaj ima zobe kot žaga ^{žaga} ni, dolgo je
 kot vro, vro ni, zeleno ko
 trava, trava ni — robida —

8. Štirje nosijo, dva gledata dva
 poslušata, dva streljata eden pa
 pometa.

(nože, oči, usna roba rep).

9. Mrtov živega zagrebe ^(perje)
 — žezelj —

10. Kaj je zeleno, ko kušcar, kušcar
 ni, grenko ko pelin, pelin ni, tolo
 ko kamen, kamen ni in vendar
 ga ljudje jeto.

— oreh —

11. Pol les pol presè
 — svet, ali škoptača.

12. Kteri vol gre hlevec, nima kože
 pride s hlevca jo dobi.

— kruh —

13. Kedar je majhno 4. omaga
 Kedar je sredno svet obrača
 Ke Ka'p je veliko ^{po} semnjih skače.

— tele 4 sese omaga; srednja oje postane vol
 in oje, ko se pa stara pride na somenj.

14. Vem za dekliso ki se zmiraj
 pere pa vedno groi je — mlinsko kolo.

15. Če nima želis, se pa imab malo

29 obložiti

(16. Kdaj gajca zolja budi
- Denar
- Kaga pes porade.)

16. Mrtva raka vedno kopca.

Mrtva zver kriči.

17. Nemške mušate, Kranjske zolje
Loni.
miš, dolge botke, bele zolje.

18. Loh pod vodo, kaj je to?
gena se s kofom.

19. Od znotraj je kromat, od zunaj
je gol.
kožuh.

20. Torilo, borilo
po svetu hodilo
ki pilo ne jelo
je prišlo domu
je lepo zapelo.

- gosti -

21. Najprvo je ona
In potem je on
In sledit je ona
In nikdar več on.
lonci (zeinlja, lonci, črepinga -).

30 (22. Peter je na gori sedel in zvižgal,
pa Peter ni zvižgal; Peter je samo je
na gori sedel in zvižgal.

- Peter in zvižgal sedita na gori.)

23. Rep'k ima, miška ni, krono ima
kraljica ni
kronka.

24. Grom gromi, šum šumi, bela
gospa run leti.
gopica - mlin - moka.

25. Triča, frača po gozdu svinje
obrara
- glavnik -

26. Trn bel, (maš katel) na poti
meso čaka

- trn, kadar se klozlat.

27. Železno morje, železen most.

28. Rudeča kap'ca
Po hiši tap'ca, kaj je to?
- kotel. -

(29. Krocelj krodja, bingelj binglja
Čkader bingelj dolpade ga krocelj
popade.)
- kotloš -

3/2 1868 - A.S. - prešici in želod ako z
drevesa pade.

30. Plavec murca bje. (Osenj in kotel.)

+ III. Na sv. večer.

Práze:

I. (Po Primorji)

Na sv. večer gvrira tisti hip, ki se je ~~Korci~~
Kristus rodil po vseh studenih čisto
glato, in če je kdo tako srčen, da tisti hip
s korec studenčnico zajme, zajme ~~pol~~
polen korec glata.

Neka žena pride na sv. večer vodo
gajemat. Čko škaf napolni ga hoče
na glavo postaviti, ~~ali~~ — nemore.
Tokuša se enkrat tava se zgani
ga ni v stanu. Kako mi je vendar
to, si misli, da mi jo škaf danes
tako težak, saj vendar nisem pre-
sibka. Odlije toraj nekoliko vode
in zopet vzdigava, ali zopet ne
gre. Zdaj odlije še toliko vode,
da je je bilo le pol škafa več. Ali

kako se začudi, ko vidi, da škafa se
zdaj zgani ni v stanu. Gresno se,
bog tega ne dopusti, si misli, da v
tem času vodo gajemam, zlije toraj
brj vodo nazaj, in otide v cerkev.
Drugi dan najde žena ob vitarik
vse polno glata. In od tistega časa
se po vseh studenih na svet večer čisto
glato.

II.

Pravijo, da na svet večer tudi molijo go-
vorijo. — (Na Tolminskem)

Neki droben fant gre ta večer na po-
kopališče, da bi jih poslušal. Vleže
se na neki grob in nastavi uha na
zemljo, da bi svedel, kaj bodo molili
prerokovali. Slišal je kokašna le-
tina bo, kdo bo umrl, kaka boazen
bo ljudi morila in še mnogo drugih
reči. Čko molici vstihnejo vzdigne
se tudi on, da bi odšel. Ali ko

po grobih koraka, stopi na neki
 grob pretrdo, tako, da je mrlič pod njim
 stopinjo gaslutil. Bratje pomagajte!
 zaprpije mrlič pod njim. In grobovi
 začnejo pokati in mrlič iz grobov
 vstajati. Prestrašen zdija on
 skozi vrata, ker on ni vedel, da
 se tedaj ne sme skozi vrata videti
 niti ampak, da se more čez zid sko-
 čiti, kajti če kdo čez zid skoči, ne sme
 mrlič za njim. Čisto pa, ker je skozi
 vrata ušel kakadi se tiisti mrlič, na
 čegar grob je stopil za njim in ga z
 desko v peto treni. ~~Mrlič to zaprpije~~
~~in začne milo za njim klicati: "Daj~~
~~ko pa ta odarec za sabo začuti,~~
 pobere desko ker vedel je, da si stem
 življenje reši. Mrlič to zaprpije si,
 začne z milim glasom za njim kli-
 cati: "Daj mi mojo desko nazaj", tota
 fant mu od klicat. Daj mi moje zdravje

nazaj nazaj. ~~Mrlič se glasneji: Daj~~
 mi moje zdravje nazaj, nazaj. Mrlič
 se glasneji: Daj mi mojo desko nazaj,
 oni pa: daj mi moje zdravje nazaj.
 Tako si kliceta drug, drugemu, dokler
 ne prideta v vas, do fantovega sto-
 novanja. ~~L~~ daj fant v hišo v izbo
 vbeži, mrlič pa obstane pod njego,
 vsem oknom. ~~Mrlič~~ bila je že tretja
 ura in ob treh morajo mrlič v grobe
 nazaj. Gužranja sapa jim ne tekne,
 zaprpa jim je, segeta jih v nosu. Čisto
 začne oni pod oknom se glasneji kli-
 cati: Daj mi mojo desko nazaj ali
 fant mu vedno odgovarja: Daj mi
 moje zdravje nazaj. ~~Č~~ ker je bil že
 zadnji čas zaprpije mrlič se zadnji
 krat na ves glas: Daj mi mojo
 desko nazaj! daj mi moje zdravje
 nazaj odkliče oni iz vobe. "Naj bo",
 zagromi mrlič, ker je vidil, da ni

drugi. Lđaj še le mu zaglene des.
ko skozi skno. —

Fant je sicer strahu obolel, ali
^{okrepil}
~~okrepil~~ je z ič nekaj dni zopet
in tedaj tedaj je povedal vesel
gledem, kar je videl in slišal.

III.

Ka svet večer med maso se vse zapira,
nice pod stropom v cerkvi gberejo in
se posvetvajo kako in kaj.

Daj mi r. moju, pored svatim nacima
 gubaler ^{rogi} gubaleru baci ropanicaru
 zapota kicici in klepatela ro sa ku

Pozno v noč pred svetim večerom zbrale
so se štiri babe copranice v zaprti
hišici, in klepetale so, kako se bodo
posvetovale prihodnji večer pod
stopom v cerkvi. Nasliki črednik
povide mimo in ker sliši klepetanje
v hiši postavi se za zaprto oknjico,

in ~~kar~~ poslušaj, kaj babe čenčajo. Oh!
ko bi kmetje vedeli, kako se to stori,
pravi ena, lahko bi vse ropanice v
vasi spoznali. Povedi nam, povedi
kako, sili jo druga. E to je lahko,
pravi prva, vzame naj samo tri kamen,
ake, kateri pod takim česljam obvisijo, prispeže
naj enega ^{na} en konec, drugega na drugi, tretjega
pa na sredo. Atko to nit v kropionila vrže, ko
v cerkev pojde vidil in spoznal nas bo vse, ko
bodemmo po zraku letale.

Ali gorje mu, če se kdo kaj takega pod,
stopi kapti tako dolgo, ^{podleži} bi te niti iz kro-
pivneka ne vzel, nemoremo me iz cerkve. Ka-
kov hitro jo pa vzame, dobimo težnj moč. Ja
gorje mu potlej, če ga v cerkvi gasčimo,
semeljemo ga ko solnčni prah. Rešiti bi
se mogel le tedaj stem, da nam prvi po maši iz
cerkve nide in da spalec nad glavo zamahneva,
do do njega ne moremo.

Vesel, da je to stival, odpravi se črednik

domu, vzame tri kamenčke ~~da~~ spod
taka, priveže je za nit, in je do
drugega dneva shrani. Drugi dan
pa se odpravi zvečer v cerkev in
vzame tisto net v cerkveni krapilnik.
Zdaj je spoznal pod stropom vse
polno vaških bab, ki so po zraku
letale, in mu s prostom žugale. Vedel
je zdaj kake babe so v vasi copra-
nice, ali vedel je tudi, da se mu bo
slaba godila, če jim ne nide. Ja zdaj,
kato se vstavi pri vratih, in kakor
hitro maša mine, skoči čez prag.
Atli babe se zakadijo stako silo
radnj, da bi ga bile kmalo pomni
pomikastile, ko bi ne bil ob glavi
s palico mahal.

IV. *Moje domo prijepo mⁱⁿ Ki D*
Be na svet večer kista nae lue ki
+

med maso gori, vgasne, vmrje človek
v hiši. Zato skrbijo po Tominskem
posebno zato, da ta luč ne vgasne.

Ako domači, ki na svet večer doma
varujejo, hišo trikrat obhodijo, zvejo
vse, kar se ^{do} to leto v ^{hiši} prigodilo.
Tako postavim vidijo trugo, če ima
kdo v hiši umreti, lepo oblečene
goste, če se ima kdo oženiti, i. t. d. o?

V Indiji kom andiji je neizgoreno
stom hrib, samo pečovje ga oblaža, tako
da ni v stanu nobeden vrh hriba
priditi. Vrh tega hriba je planjava
na kateri raste najboljša trta, ktera
nodi neizgoreno sladka grozdje. Ker
pa nobeden vrh hriba ne more, &

dozori grozde tako, da se jagode
razporijo, in jagodni most glee
v zemljo. In ta ^{ki} most ^{ki} se zbirajo pod
zemljo ~~ter~~ ~~teče~~ ~~ta~~ most je najboljše
vino, ki teče iz pod studenca pod
goro. (Kakor je bilo omenjeno). Kraven
studenca je mož, ki vino deli.

V Indiji komandiji je še drugi
hrib, vrh katerega se struklji
kuhajo. Ker pa ti struklji ~~na~~
močno vrejejo, meče puh struklje
iz kotla in taki struklji se va-
lijo po hribu, ki je v ~~se~~ ~~ta~~ ~~ur~~ ~~om~~
in sladkorjem potresen. Pod
hribom pa čaka množica možkih
in ženskih, ktera struklje lovi.

Indija, komandija je pod nami.
in sicer na sredi zemlje.

Neki mož, ki se je preknubil v
globok brezen, padel je tako globoko,
da je ~~padel~~ ^{prišel} v Indijo komandijo. Tam
je ngleval neizrečeno lepe vrte (Kakor
so spredaj popisani). Le en dan se je
tam doli mudil, potem je pa zlezel na
zemljo nazaj. Ali med tem so njego-
vi znanci že odmrli in na zemlji
ga ni poznal nobeden več. Mnogo
mного let je bil tam doli, in vendar
se mu je zdelo, da ni ko le en dan,
tako lepo in prijetno je bilo v
Indiji komandiji.

V. Na so. večer.

Trage:

VI.

V okolici goris ki je navada, da
na ta večer na vse štiri vetrove
ustrelijo, ker mislijo, da stem so
sovražnike za celo leto odpadijo.

Tatje, ki ~~pride~~ ^{pride} slišijo strel, ne pri-
dijs k hiši.

VII.

Kraščenci okoli Starjela pravijo,
da * na svet večer gospodje (škričⁿⁱ,
ne duhovniki) kave jedo in da
hodijo potem travo poslušati kaj
se meni, kajti ta dan se tudi
trava pomenkva.

VIII.

(Na Brasu)

Dafje skrbijo posebno zato, da
ima živina tisto noč dovolj v
jaslih. Bag obvari, da bi se kdo
spozabil, ~~zini~~ ^{zini} ~~ta~~ ^{ta} živini ta večer
sena položiti, Taka živina bi
reknila, priden bi leto preteklo.

Tako postavim je slišal pastir
ki ki je na seni legel, da živina

^{godrja}
v hlevu njavi. Nastavil je uha in
slišal kako se pamenkva, da boče
morala se to leto rekniti, ker ji
niso sena položili. In res je ^{popela} ~~ukrepa~~
la ta goveda se tisto leto.

VI. Uganke.

1. Čč je velik ko gora
Mati ^{je} ~~pa~~ "žleht" ko hudoba
Otroci pa dobri, kaj je to?
Kostanjevo drevo, jezira, kostanj.
2. Les in ples skozi rase bobajo.
lesena miza, krožnik na nji, iz
kterega mi žive rase pri jedi zajemamo.
3. Bele vrce skozi platiš lene, črne pa
ne morejo, kaj je to?
bela moka pada skozi sito otrobi pa
ostanejo notri.
4. Mrti mrtov živega iz gozda vleče
kaj je to?
glavnik

43
5. Spred silice, zad vilice, na
sredi pa bučka. (kur)
— lastovka. —

6. Ktera žival je naj bolj drznar,
muka ki se se taj,
mostru na nos vsede.

7. Ktera luč gori naj bolj visoko?
nobena, ker ne gori no,
bena navzgor ampak ^{vsaka le} navzdol.

8. Jaz vem za en hlevce, radečih kjer
pleso polno radečih gospic, ~~naen~~
naenkrat pa pride stara haba
in vse vun zakadi.

— ogelji v peči za kruh migljajo
toda omelo jih vse vun pomeče.

9. Jaz ^{poznani} ~~poznani~~ en grad, ki s' terje
"stuki" vanj streljajo, pa ga vendar
ne prebijajo prederejo.

golida, kadar dekla vanjo
motje.

10. Jaz vem za en grad, ki na ^{na} ~~reži~~
stoji. — konj ^{na podkrah.}

44
VII. Vražje o veliki noči
Blagoslovjene jajce.

1.

Če se lupine blagosloavljenih jajc
okolj hiše potrosijo, ne pridejo med
letom ~~ka~~ kače in druga strupenja
na blizo hiše. Kato se mejejo po
Taminikin in po ~~Krasu~~ Krasu take
lupine krog hiše.

2.

Če se o veliki noči lupine blago-
sloavljenih pirohov na streho
vržejo ne razmeče veter med letom
tisto leto ~~veter~~ strehe.

Lupine na ulajaku. — na Taminiskem.

VIII. O strahovih.

I.

radodaren

Živil je v neki vasi duhoven, ki
je ~~ooo~~ svojo plačo bratu razdal.
Brat pa denarja ni porabil, am-
hvanil ga je v velikem sodu, in
ko je sod napolnil, ga je zakopal

43
brez da bi bil kamn, besedo o tem
izpnil. Ali nastala so slaba leta.
Taka dragina je bila, da so ljudje
lakote pamirali. V tih stiskah ni
nobeden več duhovna spolnil, povdili
so ga od hiše, ko jih je knuha poročil.
Postrojan je lažil od hiše, do hiše
bratovi otroci so pa kuharice in
ponve za njim metali in ga žarili,
čevali.

Ne dolgo potem je ^{ulogi} potarček žlahti
in glada umrl, in kmalo za njim
brat njegov.

Mesec dni po očetovi smrti so
naenkrat vse ponve in kuhance
v kuhinji zmanjkale in drugo
noč ropotalo je po vsej shoti tako,
kot da bi svet padiral. Ja res,
drugi dan našli so vse mize in
stole narobe. Ljudje so se zbal, in
hišo popustili. Vsak se bal strahu,
in nobeden ni hotel v hiši čez
noč ostati. Najbolje se najdejo

46
vendar točko ^{svinega} ognja, kateri si je upal
v to hišo čez noč. Ja ta gre, in si
zakuri na ognišču ogenj, vevre par
klobas, in jih začne brez skobi men-
cati in hrustati.

Kam ex Kader ednajst udari, začne
nekaj ropotati, vrata se odprejo in
— no ter stopi ^{strah} ~~moj~~, ki so ga bile
same kooti.

Mož se ga tako prestrašil, da mu
kos klobase v ustih ostane. Jgrlic
ostane. Ko se iz medlenice predrami
začne misliti, kako bi se rešil. Ali
strah ga grozi nad njim: Pojdi naprej,
vzemi lopato, greva zaklad kopati.

On pa je bil vendar tako pameten, da
mu reče: Pojdi ti naprej, jaz ne grem.
Strah ga sili v drugo in v tretjo,
toda ^{kdaj} vidi da ne gre, in vzame sam
lopato in koraci pred njim. Gla sta
^{dolgo} skozi temen gozd, kosičene pred njim
in mož ga njim. ~~Kam~~ Križ post
izideta, zgine naenkrat strah pred

njim, mož pa. Tvoj priveda na križ
pot, kar zgine naenkrat strah pred
njim. Mož se pa tako vstra prestraši,
da ga ne dirjati kar more. Ali ko,
naj stori pet korakov že pade v
globoko jamo globoko jamo. ^{ko}
tam je videl vse duše v vidi,
in med njimi tudi tioto, s katero
je nicojšno noč zaklada iskal.
Strah ga je bilo neizrečeno, posebno
se ker so volkovi nad jamo tulili;
ot kakor je drugi dan pravilo.

Se, drugemu je bilo pristojeno ta
zaklad s kopati. Poplašal je maš,
nikov dolg in dolg njegovega brata
in stem je rešil njihove duše iz
vic, kjer so neizrečene muke trpele.

II.

Strah hodi z lačjo okoli, navadna
po gozdu. Strah hodi po noči z
lačjo okoli, naj navadnisi po gozdu,
ali vidi se sama luč in nič drugega.

48
Neki pijaner je šel pozno v noč skozi
temen gozd domu. Ker je bil vinjen
je celo pot vriskal in pel. Kar
zagleda naenkrat dve luči, ki so se
ustile tako da je zdaj ta zdaj ona
spredaj bila. ~~Nap~~ Neprestrašen kora-
ka za njima ali doiti jih ne more,
naj gre kakor hitro hoče, luči so vedno
enako daleč. ^{in njeg} Ko tako spehan za
njimi leta, zaplete se nekam, da
ne more ne naprej ne nazaj. Ondi
zaspi. Drugi dan, ko se zdani, vidi
da je ves krov, kar ni ni poprej
intil, se bolj rdečo pa mu zdi, ko
vidi da je krog in krog z gostim ^{trnja}
ograjen, rdečo se mu zdi kod da
je notri prišel. Se le ko je nekaj
trnja porazal, se je va nenkaj splazil.

III. ^{in naslednje}
Č. & koncu se pripravi, ki ni
jo je sam mož pravil, kteremu se
prigodila:

Ko sem bil zadnjič pozno v kveči

pravi moj; šel sem skozi hosto
slomu, da bi pred prišel. Komaj
sem jo v gozd primaham, kar se
tako temniti da sem mislil, zdaj
sem prišel v pekel. Tekel sem
torko, da bi me ne ne bil noličen
korostki konj uloviti; pa nekaj
je zmiraj za menoj ključ kričalo,
da naj obstanem. Jaz bi gotovo
ne bil ostal, ali zabredel sem
v robidlo. Zdaj pride bela go.
sast k meni ki me seboj ključ.
Mogel sem iti drugega mi ni
ostalo. Vozila me je ta noč
spak celo noč se sabo in zapusti
la me je se le proti jutru. —

40. VIII. Vganiki.

1. Jaz vem za eno reč, ki se vzame
kjer ni nič in pristavi kjer je
je kaj? —
pipa se vzame iz rimskega sata če ni nič v
njem in pristavi če je kaj.

2. Mati nese v malin dva meha
pšenice in dva ječmena. Jz
mlina pa prinese samo pšenično
moko, kako je to mogoče?

Ako nese 2 meha pšenice in le 2
ječmena t. j. dve gini ječmena.

IX. Fantovska.

Moj ljubi je jager
In hod' po robek
Nos' puško čez ramo
In fajfo v zobek. (Iz Tolminsk.)

X. Pastirska.

Pasi, pasi krovica
Pri teb' je lepa travica
{ Pri meni je do božica
{ Pri tebi je do rožica. (Iz Tominskega)

XI. Mitologična drobtinica.

Na Tominskem poznajo neko
velikane, katerim ^{na} Vizeri pravijo.
A Jovica to svicana 1868. A. P.